

Eiropas iedzīvotāju pārrobežu alianses deklarācija **Pārrobežu reģioni — rītdienas Eiropas centrā**

Iekšējie pierobežas reģioni aptver 40 % no ES teritorijas, un tajos dzīvo 30 % no ES iedzīvotājiem (150 miljoni cilvēku) — viņu vidū gandrīz 2 miljoni robežšķērsojošu darba ņēmēju. Kopš ir izveidots vienotais tirgus un Šengenas zona, pierobežas reģionos ir radītas daudzas jaunas iespējas, un daudzviet šie reģioni vairs nav perifērija, bet gan ir kļuvuši par izaugsmes vietām.

Tomēr šķēršļu joprojām ir daudz. Pierobežas reģionos dzīvojošajiem ikdiena joprojām sagādā grūtības; tādas var rasties darba meklējumos, veselības aprūpes pieejamībā, saistībā ar ikdienas pārvietošanos vai ar administratīvo problēmu pārvarēšanu. Arī uzņēmumi saskaras ar šķēršļiem, kas kavē to izaugsmi, un arī vietējām un reģionālajām pašvaldībām joprojām jāpārvar problēmas, veidojot ciešāku pārrobežu sadarbību, piemēram, pārrobežu sabiedrisko pakalpojumu jomā.

Šīs problēmas vēl redzamākas kļuva Covid-19 krīzes laikā, kad pēc desmitgadēm ilgušas brīvas pārvietošanās pēkšņi robežas tika slēgtas; tas radīja lielas grūtības pierobežas reģionu iedzīvotājiem un uzņēmumiem, un tam bija milzums negatīvu saimniecisko un sociālo seku. Tādēļ ir ļoti svarīgi pārvarēt šos šķēršļus, lai varētu izmantot iespējas, ko iedzīvotājiem un uzņēmumiem dod atvērtas robežas, un veikt vajadzīgos pasākumus, lai to panāktu un saglabātu pat krīzes situācijā.

No otras puses, jānorāda, ka krīze ir rosinājusi arī dažādus sadarbības veidus un atklājusi pārrobežu savstarpējo atkarību un solidaritāti, kas tagad jāorganizē un jāstiprina ar Eiropas un valstu publiskās politikas palīdzību, ievērojot visas pārrobežu reģionu īpatnības.

Parakstīdami šo deklarāciju, mēs

1. uzsveram pārrobežu sadarbības lielo nozīmi Eiropas Savienības integrācijas procesā un, ņemot vērā neapmierinošo finansējumu, kas Eiropas teritoriālajai sadarbībai piešķirts nākamajā finansēšanas periodā, aicinām **gādāt, lai pārrobežu reģioni atkal būtu Eiropas Savienības politikas un likumdošanas uzmanības centrā;**
2. aicinām Eiropas Savienību nodrošināt **pierobežas reģionu un pārrobežu grupu aktīvu iesaistīšanu konferencē par Eiropas nākotni.** Lai panāktu, ka pienācīgi tiek ņemts vērā pierobežas iedzīvotāju viedoklis, Eiropas pierobežas reģioni, Eiropas teritoriālās sadarbības grupas (ETSG) un eiroreģioni rīkos pārrobežu sabiedrisko apspriešanos par tematu “Eiropas nākotne”, un mēs aicinām šos dalībniekus aktīvi veicināt pārrobežu sadarbības demokratizāciju, dibinot pastāvīgas pārrobežu padomes un starpreģionālas parlamentāras asamblejas;
3. uzsveram: lai pārvarētu šķēršļus, kas pierobežas iestādēm traucē īstenot pārrobežu projektus, **gan pašām pierobežas iestādēm, gan to pārrobežu grupām ir vajadzīgas atbilstīgas pilnvaras, īpaši resursi un paātrinātas procedūras¹;**
4. aicinām Eiropas Parlamentu, Padomi un Eiropas Komisiju **pabeigt sarunas par ierosināto Eiropas pārrobežu mehānisma (ECBM) regulu²** un nodrošināt tās pieņemšanu. Līdzīgu pieeju mēs aicinām īstenot arī attiecībā uz ES ārējām robežām;

¹ Kā noteikts 2019. gada 22. janvārī Vācijas un Francijas parakstītā Āhenes līguma nodaļā, kas veltīta pārrobežu sadarbībai.

² COM(2018)0373.

5. aicinām ES iestādes, vietējās un reģionālās pašvaldības, kā arī valsts iestādes **novērst visus juridiskos un administratīvos šķēršļus** pārvietošanās brīvībai, pārrobežu darbam, kopīgiem pārrobežu sabiedriskajiem pakalpojumiem, sadarbībai neatliekamās palīdzības un veselības aprūpes pakalpojumu jomā, kā arī jebkāda veida sadarbībai, kas nāktu par labu pierobežas reģionu iedzīvotājiem;
6. ņemot vērā, ka ES direktīvu transponēšana netiek pietiekami koordinēta starp dalībvalstīm un likumdevēju pilnvaras saņēmušiem reģioniem, iesakām **Eiropas Komisijai veikt pārrobežu teritoriālās ietekmes novērtējumus**, kuros tiktu izvērtēta ne tikai ES tiesību aktu ietekme uz pierobežas reģioniem, bet arī koordinācijas trūkuma ietekme uz ES tiesību aktu transponēšanu pierobežas reģionos. Lai neradītu jaunus šķēršļus, būtu jāparedz pienākums ES tiesību aktu transponēšanu koordinēt ar kaimiņos esošajām dalībvalstīm;
7. aicinām dalībvalstis un reģionus **veidot pārrobežu novērošanas centrus, kuru mērķis būtu uzraudzīt pārrobežu integrāciju, apzināt un likvidēt ar robežām saistītos šķēršļus** un nodrošināt sadarbību ar valstu un reģionālajiem kontaktpunktiem, lai dalītos pieredzē un apspriestu problēmas, ar kurām vietējās un reģionālās pašvaldības, iedzīvotāji un uzņēmumi saskaras pie konkrētas robežas;
8. aicinām Eiropas Savienībā **veidot efektīvu pārrobežu sabiedrisko pakalpojumu sistēmu, kas pavērtu iespēju šādus pakalpojumus reāli īstenot**. Tā būtu neapšaubāma ES teritoriālās kohēzijas pievienotā vērtība, jo ļautu vietējām un reģionālajām pašvaldībām un dalībvalstīm atbalstīt tos Eiropas iedzīvotājus, kuri dzīvo kaimiņvalstīs, un nodrošināt viņiem tik ļoti nepieciešamos pakalpojumus, ko viņi nav varējuši un nevar saņemt paši savā dalībvalstī;
9. aicinām ES iestādes un dalībvalstis **visos īstenošanas posmos aktīvi iesaistīt pierobežas reģionus Eiropas zaļajā kursā, “Next Generation EU”** un līdzīgos tālejošos politikas pasākumos;
10. aicinām ES iestādes **garantēt vismaz minimālu pārrobežu sadarbību obligāti nepieciešamajā apmērā, ja izraisās globāla, Eiropas vai reģionāla mēroga krīze**, līdzīga Covid-19 pandēmijai. Ar šādiem tiesību aktiem būtu arī jāgarantē, ka iekšējās robežas paliek atvērtas, ka tiek nodrošināti pārrobežu sabiedriskie pakalpojumi un ka pilnībā darbojas vienotais tirgus un Šengenas zona. Šajā saistībā iesakām ES līmenī pieņemt saskaņotus kritērijus turpmāko pandēmiju un steidzami risināmu ES mēroga problēmu pārvaldībai, lai nepieļautu, ka pieeja ir sadrumstalota un tādējādi krīzes laikā traucē efektīvi reaģēt.